

en diccs. clàssics; i no devia ser estranya a l'hispanoàrab; *RMa* registra *gúrra* designant un cavall de front blanc («signum in fronte bruti») (580.1 i glossa); i també *gárir*, *-ira*, «juvenis, juvenula». En conclusió devia ser un adj. ponderatiu de blancor i bellesa. Fora de l'anomenat paratge de la vall de Montesa, només coneixem *Algarra* com a cognom del Princ. i P. Val.; i *Garro* enclava pertanyent a Xàtiva (a Torrella, xxxii, 43.13) i *Mas del Garro* a Herbés (xxvii, 149.23).

Algarrova men., prop d'Alaior (Masc. 8I4) i *L'Algarroba* damutn Xixona, veg. *DECat* iv, 398a8 (s. v. *garroja*).

Algars, V. *Algar*

L'ALGEBASSÓ pda. formant turó o pujol a Castelló de les Gerres (xxxii, 156.6): pel costat N. puja uns 150 me. des de la base, menys pels altres costats: cap a l'O. baixa suaument, uns 40 me. Probablement de l'àr. *gäbbäs* 'guixaire', derivat de l'àr. *gübs/gébs* 'guix', que ha donat el cat. merid. *algeps*, especialment valencià; és mot viu i productiu en àrab, i en especial el d'Espanya: *gäbbäs* 'enguixar' (*RMa*, *PAlc*) i les formacions en *a-ä* i consonant geminada són d'aplicació universal en àrab.

De fet *gäbbäs* «plàtrier, qui fait ou vend du plâtre» ja es troba en dos historiadors andalusssis (S. xiv, i un d'entre el S. xi i el xiv), avui també usual a Egipte (Boqtor, Dozy, *Suppl.* i, 171, 8).¹ El plural en àr. clàssic és en *-ün* (encara que entre els moriscos s'hi generalitzà més tard la forma flexiva en *-in*). *Al-gäbbäsün* seria, doncs, 'els guixaires'.

Però és sabut (com hem comprovat s. v. *Alfarrasí*, *Alfagerí* etc.) que en hispanoàrab aquests plurals s'usaven per designar els establiments i empreses de l'ofici corresponent; el mot pogué, doncs, també significar 'la guixera', i ser per tant un de tants termes topogràfics que designen terres guixenques: *L'Algepsar*, *La Gessera* etc., dels quals trobem dotzenes d'exemples en turons i serrats de totes les terres catalanes.

En P. Val., p. ex. Coll de l'*Algèpsa* a Atzeneta del M. (xxix, 19.18, '34 × '16) i a Costur (xxix, 11.14), *èpsár* a Torres-Torres (xxx, 21.14); id. i *Los Algepsarets* Coves de Vinromà (xxviii, 147.20, 146.11); *la-gèpsár* CastPna. (xxix, 26.21); *els Algepsars* Simat (GGRV Val. ii, 170). Del pl. n. llatí *εγψα*: *l'algèpsa* partida a través de la ratlla entre la Nucia i Callosa (xxxv, 11.23).

¹ És possible que el cogn. valencià *Chabàs* vingui també d'aquest mot (¿o és un nom francès del Nord occità?); o grafia apitxada per *Jabàs*?

ALGEFNA

Designava a Xàtiva certa part de la població voltada de mur, segons el *Rept.*, car el rei donà unes cases a l'*Algefna* de Xàtiva en l'any 1249; en un altre passatge es dona el nom del moro que les havia posseïdes, i s'afegeix que tenien una torre, que afrontava amb

la via pública i el mur de l'*Algefna* (pp. 491 i 495, i SSiv., p. 60).

En tot cas el mot ve de l'àr. *gäfna* que designava diversos objectes de forma cóncava, segons els diccs. clàssics («grande écuelle, plat profond; fourreau; paupière»). Era usual en el nostre hispanoàrab, car també *RMa* registra *gäfna* i *gäfan* «scutella», «palpebra», i en particular «navis», sens dubte en el sentit de 'volta', 'nau d'una edificació' (488, 573). A Xàtiva es devia aplicar a un circuit de voltes, com el que enclou les places antigues de tantes poblacions catalanes.

ALGEMESI

Vila gran i de cabdal importància, vora el Xúquer, pocs k. al N. d'Alzira, en la bifurcació de la carretera que va a València, amb la que condueix a Sueca i Cullera.

PRON. POP. A Algemesí ja no es parla apitxat, i en les meves enq. de 1962 vaig poder-me assegurar que tant allí com a tots els pobles veïns (no apitxats), vora del riu, pron. *algemezi* amb totes dues consonants ben sonores. No hi ha gentilici popular, fora del pseudo-ètnic popular *Nofres* (pel patró, que és Sant Onofre): així a Carlet, Catadau, Alcúdia (J. G. M. 1935).

DOC. ANT. En el *Rept.* figura escrit *Algemesí* amb data 1249, en una donació d'Alzira (ed. Bof. 391; verificat en el facs., 279); «in *Aliemeçi*» a. 1243 ed. Bof. 355 (verif. facs., 232); on hi ha la *-z-* representada per ç com es nota en altres passatges del *Rept.* SSiv. (pàgines 60-62) el cita també en l'any 1330 (sense dir com hi està escrit) i *Algemesi* en l'any 1423. «Carcaxent, Ternils i *Algemesi*» a. 1278 (MtzFdo., *Doc. Val. ACA* 352).

Des del principi apareix, doncs, en la forma catalana en *í*. Però també apareix altres vegades amb *-in-*: *Aljemezín*, com diu Jul. Ribera (*Disert. y Op.* ii, 316), «-- in *Aljemezín*, término de Alcira» a. 1270, Mtz. Fdo., *Doc. Val. ACA* i, 1016). En el vers 60 del Pregó d'Herodes, en l'ed. dels Misteris del Corpus de València (c. a l'a. 1500) s'ha llegit «*Algemesí*, Carcaxent ---» (E. Julià, *RFE* xx, 88). Biblgr. LzVargas, c. 1774, ii, 46.

ETIM. Que ha de ser aràbiga és evident, com vaig dir (*E. T. C.* i, 268, sense concretar), no sols per les dates i el conjunt toponímic de la comarca, sinó també per tota l'estructura del nom; però no se n'ha publicat res de sostenible, si no és la resposta d'Asín (*Contr.*): «arabismo indescifrado». Començo exposant breument cinc teories ja emeses o que cal exposar.

a) El que en diu *AlcM* fa pena, com a mal documentat i òbviament impossible: MGadea *Dicc.* dona com a variant la forma *Algemeçi*. No existeix tal forma, i és sabut que el dicc. atribuït a MGadea està mancat de tot valor (sobretot històric). Doncs amb aquesta única base, *AlcM* suggereix que vingui d'una forma àr. *šamsš* 'lloc assolat' o 'tebi, solar'. Salta a la vista la impossibilitat fonètica: no hi ha en el nom ni hi ha hagut mai š- inicial, ni -š- sorda interna (sinó -z- sonora) i en